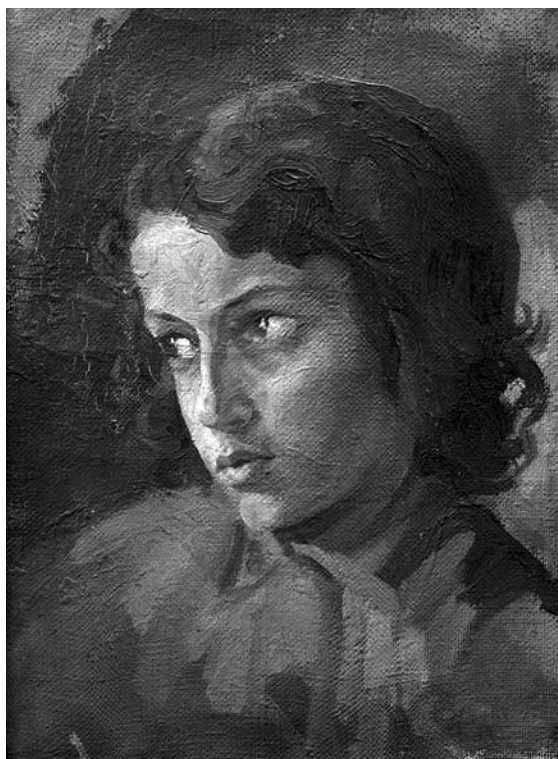

Željka
Čorak

Nasta Rojc: jedna nova slika sebe

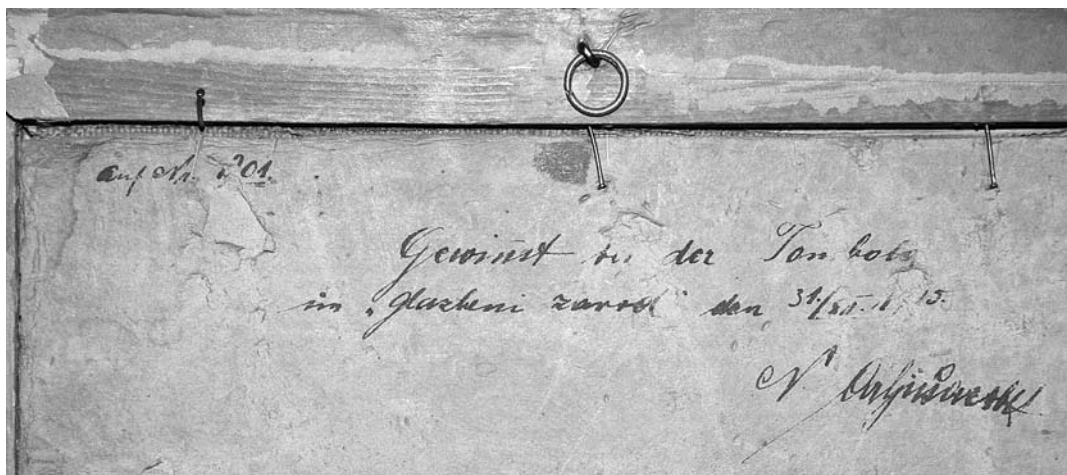
Umjetničko djelo lišeno elementarnog dostojanstva konteksta – ako je o slici riječ: potpore zida, visine stola, krova nad glavom – spuštено na kišni asfalt nedjeljnoga sajma leži u olabavljenoj mreži asocijacija, upućujući na pojačan istraživački oprez. Da ovaj intenzivan ženski portret nije na poledini nosio natpis “Dobiveno na tomboli u Glazbenom zavodu na Staru godinu 1915.”, pri čemu je u njemačkom tekstu naziv Glazbeni zavod ostavljen na hrvatskom i tako je točka iz života slike nedvojbeno locirana a asocijativno polje suženo (i prezime dobitnika, makar zasad nečitljivo, čini se domaćim) – slika bi bila mogla biti smatrana i stranom, tko zna, mađarskom, austrijskom, češkom... Ovako je suženo asocijativno polje uputilo po-tragu u domaće okvire. Nije bilo teško uočiti kvalitetu slike, na svim razinama provjere. Sabranost modelacije, slobodan, efektan potez kistom – potez vješte i lake ruke, bogatstvo nijansi unutar monokromnog, a usredotočenost na jake, ali ekonomične kolorističke efekte (crvenilo odjeće pod vratom mlade žene) – ukazivali su na vještog i dobro školovanog slikara. Sjene na licu, zelenkasti h secesije.¹ Neka dva razdoblja, dvije tendencije, neki unutarnji sraz očitovao se u slici: nešto, hrvatskim povijesnim repertoarom objašnjeno, između Münchena i Beča. Ali jače od svih likovnih vrijednosti iz slike je zračila

↑ Nasta Rojc: *Autoportret*, ulje na platnu, oko 1910.

neobična psihološka gustoća: očigledno nastojanje slikara da emitira posebnost, reklo bi se osamljenost lika, usredotočenost na sebe i svoju procjenu svijeta, neko prevršenje ozbiljnosti, neku zatajenu ili bolje rečeno tajnu razinu osobe koja nosi naslov ali ne otvara korice. Gledajući sliku i razgovarajući o njoj, Tonko Maroević i ja u isti smo čas izgovorili rečenicu: “...ali u njoj nešto govori da vjerojatno nije riječ o slikaru, nego o slikarici.”

¹ Slika (ulje na platnu, 39,5 x 30 cm) opremljena je i secesijskim okvirom, koji, prema natpisu na poledini i stanju te poledine, nije mijenjan.

↑ Natpis na stražnjoj strani slike

Odatle dalje nije bilo osobito teško. Samo je jedna slikarica odgovarajućih karakteristika i dosega u hrvatskoj umjetnosti toga vremena. Idući korak bio je fizionomijska provjera: kako niz autoportreta to potvrđuje, riječ bi bila o autoportretu Naste Rojc iz vremena možda nešto pred 1910. godinu.

Autoportreta Naste Rojc iz toga vremena ima mnogo, portreta njezinih kolegica također, kao što se moglo vidjeti na retrospektivi iz 1996./1997.² i pročitati iz njezina uvodnoga teksta. Morelijanska atributivna metoda pruža lake potvrde kako

usporedbama s načinom slikarice, tako i s pojedinostima njezine autoportretne tipologije. Ali ono što je u ovom slučaju bilo najjači atributivni poticaj jest upravo granični vizualni element, krajnje izražen psihološki naboj. S tim u vezi valja naglasiti kako se ovaj, novopronađeni i novopripisani autoportret Naste Rojc kao fusnota pridružuje onoj finoj interpretaciji koju je o ovoj slikarici, čitajući je između rodova i svjetova, u knjizi *Akademija likovnih umjetnosti u Münchenu i hrvatsko slikarstvo u najnovije vrijeme* ispisala Ljiljana Kolečnik.³ ×

² Nasta Rojc, retrospektivna izložba, Zagreb, Umjetnički paviljon, 19.12.1996.-2.2.1997. Autorica izložbe i teksta u katalogu je Đurđa Petračić Klaić.

³ LJILJANA KOLEŠNIK, (Ne)moguća priča: Utjecaj münchen-
ske Akademije na žensku umjetnost ranog moderniz-
ma, u: IRENA KRAŠEVAC, PETAR PRELOG (ur.), *Akademija
likovnih umjetnosti u Münchenu i hrvatsko slikarstvo*,
Zagreb, Institut za povijest umjetnosti, 2008., 86-106.

SUMMARY: NASTA ROJC: A NEW IMAGE OF ONESELF

The author brings to light a newly found self-portrait by Nasta Rojc (oil on canvas, 39.5 x 30 cm). The Morellian method of attribution results in easily achieved confirmations through comparisons with the artist's manner as well as

details of her self-portrait typology. However, the greatest attributive impulse was provided by a somewhat borderline visual element: the self-portrait's highly pronounced psychological tension.